

VOGELS I

Inleiding.

Vogels bestaan in hun veelheid van differentiaties als een hoge levensvorm. Naast de zoogdieren als hoogste levensvorm nemen zij een buitengewoon belangrijke plaats in in de menselijke samenleving. Zij zijn niet alleen van belang voor de liefhebber, maar vormen een essentieel onderdeel in de ekologische cyclus.

Indien men bedenkt dat er ca. 8600 verschillende tot nu toe ontdekte soorten bestaan, dan is het duidelijk dat de vogel door niemand over het hoofd kan worden gezien. Toch, als men een willekeurig aantal mensen zou enquêteren, zou blijken dat zij misschien niet meer dan 10 soorten kunnen opnoemen. Laat staan dat zij subspecies zullen kennen. Ook bij jagers en buitenmensen, zoals boeren en duinwachters, is de leemte -in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht- vreselijk groot.

Dez serie zal een aantal facetten der vogels in de verschillende levensvormen en stadia belichten.

I.

Verschillen in "intelligent" gedrag van vogels.

Indien wij een vogel beschouwen dan vallen ons, buiten de lichamelijke kenmerken, een aantal eigenschappen op. Er zijn vogels bij, zoals kraaien en papegaaien, die op ons een "intelligente" indruk maken. We zeggen dat het dier "schrander uit zijn oogjes kijkt". Ook blijkt dat vogels die krassende en nabootsende klanken voortbrengen door ons hoger worden aangeslagen dan vogels die dat niet kunnen. We vinden Fazanten en kippen over het algemeen zeer onnozel maar een uil wordt als wijzer beoordeeld, zeker die van het oude Athene. Dat behoeft geen verbazing te wekken. Roofdieren en ook roof -of liever stoot- vogels moeten selektief hun kostje verschalken. Er is dus een bepaald "intellekt" voor nodig om de dieren daartoe te brengen. Bovendien zijn zij door hun grootte en eigenschappen vaak zeer gespecialiseerd en moeten hun prooidieren van andere, eveneens prooidieren, kunnen onderscheiden. Fazanten en soortgelijke broeders vinden overal hun voedsel en hoeven niet zo nauw te kijken. Deze specialisatie van de roofdieren komt ook al naar voren in de grotere schedels. Of de schedelinhoud van stootvogels verhoudingsgewijs ook groter is dan die van andere vogels is mij niet bekend. Wel is de ruimte die bijv. voor de ogen is gereserveerd aanmerkelijk groter: spe-

cialisatie. Ook het gezichtsveld is door de bifocaal ingeplante ogen aangepast: specialisatie, want hierdoor kan het dier immers beter afstand schatten.

Hoe kunnen we nu de onderlinge "intelligentie" der vogels meten? Ik heb het voortdurend over intelligentie, in feite zou men het woord beter kunnen vervangen door gradering.

De voorhersenen van zoogdieren bezitten een schorsstructuur; zij zijn voorzien van plooien en richels. Bij vogels vormen deze voorhersenen een kompakte massa en zijn tamelijk glad. Dit betekent niet dat vogels minder physiologisch zouden handelen dan zoogdieren. Wel lijkt het soms dat een vogel meer aan impulsen gehoor geeft dan zoogdieren maar dat komt misschien omdat we zelf met de laatste veel van doen hebben en de vogels meer als buitenstaander beschouwen. Indien we nu naar overeenkomsten zoeken bij de vogelhersens dan bestaat er een deel dat de stofwisseling regelt: het cerebellum. Dit deel is eenvormig bij vele soorten. Indien we nu de hersenen vergelijken met het cerebellum dan ontstaat er een getal dat we als index kunnen aanduiden. Deze index is bij een aantal soorten vastgesteld. Het blijkt dat de index geen invloed heeft op de grootte van de soorten daar de getallen verhoudingsgewijs zijn samengesteld. De volgende getallen kunnen een aardig beeld geven: eenden en zwanen scoren 5-6, Fazanten 3, Zilvermeeuwen 5, Torenvalken en Steenarend 8, een Raaf daarentegen haalt het cijfer 9, de zangvogels -d.w.z. de kleinere, immers de Raaf behoort ook tot de zangers- halen 4-6, maar de Spreeuw scoort een 8. Deze cijfers geven beslist geen intelligentietest weer en ook niet zoals graag wordt gezegd een verschil in instinct. Immers instincten zijn weer te onderscheiden naar aangeboren en aangeleerde handelingen. De cijfers geven slechts het verschil weer in een aantal vermogens die bij de soorten tot verschillende ontwikkeling zijn gekomen en zich nog verder ontwikkelen, zoals klankna- bootsingen, dressuurproeven, orientatiezin en andere specialisaties.

Hans Rademakers, Singel 1, Hillegom.